

Przeciwdziałanie bezrobociu w Unii Europejskiej

★ ★ *Polityka zatrudnienia w Unii Europejskiej*

Polityka zatrudnienia jest stosunkowo nową dziedziną współpracy państw Unii Europejskiej.

W Traktacie Amsterdamskim z 2 października 1997 roku znajduje się rozdział (Tytuł VIII – art. 125-130) poświęcony kwestiom zatrudnienia i walki z bezrobociem w UE.

Od początku lat dziewięćdziesiątych można zauważyć starania podejmowane przez Wspólnoty w celu stworzenia wspólnej strategii na rzecz zatrudnienia. W 1993 roku opublikowana została Biała Księga Wspólnot Europejskich „Wzrost, konkurencyjność, zatrudnienie”, w której ustalono kierunki działań zmierzające do walki z bezrobociem. Propozycje Komisji Europejskiej, zaakceptowane przez Radę Europejską w grudniu 1993 roku, uwzględniały współpracę między państwami członkowskimi w dziedzinie edukacji i szkoleń zawodowych, wypracowania standardów w dziedzinie prawa pracy, zwiększenia mobilności pracowników oraz zapewnienia równych szans dla kobiet i mężczyzn w dostępie do rynku pracy. W 1997 roku w Luksemburgu odbył się szczyt Rady Europejskiej poświęcony sprawom zatrudnienia. Od tego momentu datuje się rozpoczęcie tzw. procesu lukseburckiego – czyli realizację kompleksowej strategii UE w dziedzinie zatrudnienia. Strategia zakłada koordynację polityki zatrudnienia państw Wspólnoty za pomocą wytycznych (*employment guidelines*), opracowywanych przez Komisję Europejską oraz narodowych planów działań konstruowanych na ich podstawie przez same państwa członkowskie.

★ ★ *Cztery filary europejskiej strategii zatrudnienia*

Europejska strategia zatrudnienia opiera się na tzw. czterech filarach:

- **Pierwszy filar – Zdolność do uzyskania zatrudnienia**

Odnosi się do bezrobocia długoterminowego, głównie strukturalnego (istnieje w przypadku niedopasowania struktury wykształcenia ludności w stosunku do potrzeb rynku pracy) i bezrobocia wśród młodzieży. Państwa członkowskie zobowiązały się do 2005 roku osiągnąć zdolność do umożliwiania tzw. nowego startu wszystkim młodym ludziom poszukującym pracy, przed upływem sześciu miesięcy poszukiwania pracy, a w przypadku osób dorosłych przed upływem roku. „Nowy start” może polegać na umożliwieniu osobom bezrobotnym udziału w różnego rodzaju szkoleniach, praktykach zawodowych, jak również w znalezieniu pracy itp.

Przeciwdziałanie bezrobociu w Unii Europejskiej

W ramach **pierwszego filaru** strategii zatrudnienia zakłada się też przejście od pasywnych form zwalczania bezrobocia do tzw. form aktywnych. Chodzi tu przede wszystkim o zaangażowanie partnerów społecznych we współpracę z instytucjami rządowymi. Celem tej współpracy jest tworzenie możliwości kształcenia ustawicznego oraz praktyk zawodowych dla osób pozostających bez pracy.

Kolejnym elementem strategii są działania zmierzające do poprawy jakości systemów kształcenia oraz polegające na dostosowaniu profilu i zakresu nauczania do zmieniających się potrzeb rynku pracy

• Drugi filar – Przedsiębiorczość

Zakłada się, że drogą do zwalczania bezrobocia jest pobudzanie przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach poprzez ułatwienia podatkowe, kredyty na rozwój firm oferowane przez Europejski Bank Inwestycyjny, ograniczanie biurokracji itp. Ważnym elementem tej strategii jest również promowanie samozatrudnienia poprzez różnego rodzaju ułatwienia fiskalne i logistyczne.

• Trzeci filar – Zdolność adaptacyjna

Chodzi tu przede wszystkim o wypracowanie zdolności przystosowawczych do nowych warunków rynku pracy, zarówno po stronie pracowników, jak i pracodawców, jak również o zmiany w zakresie technologii, organizacji pracy, rodzajów umów o pracę oraz podejmowaniu szkoleń, a w niektórych przypadkach przekwalifikowania pracowników i dostosowania umiejętności do potrzeb rynku pracy.

• Czwarty filar – Równość szans

Ten element strategii odnosi się przede wszystkim do zasady niedyskryminacji na rynku pracy ze względu na płeć. Statystyki bezrobocia prowadzone od wielu lat w państwach UE wskazują na przewagę bezrobotnych kobiet wśród ogółu bezrobotnych. Strategia ma umożliwić wyrównanie szans kobiet na znalezienie pracy np. poprzez rozwój sektora usług opieki nad dziećmi, rozwój szkoleń ułatwiających aktywizację zawodową kobiet oraz programy ułatwiające kobietom powrót do pracy po dłuższej przerwie, spowodowanej np. urlopem wychowawczym.

Poza kwestiami dotyczącymi wyrównywania szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy, w czwartym filarze znajdują się również sprawy dotyczące integracji społecznej i zwiększenia szans na zatrudnienie dla osób niepełnosprawnych.

Przeciwdziałanie bezrobociu w Unii Europejskiej

★ ★ Instrumenty europejskiej polityki zatrudnienia

Środki finansowe na realizację europejskiej polityki zatrudnienia pochodzą przede wszystkim z funduszy strukturalnych. Podstawowy fundusz przeznaczony na realizację polityki strukturalnej to Europejski Fundusz Społeczny. Środki tego funduszu przeznaczane są m.in. na projekty zwalczające długotrwałe bezrobocie, podnoszenie kwalifikacji zawodowych, szczególnie osób młodych, wyrównywanie szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy oraz ułatwianie pracownikom przystosowanie się do zmian środowiska pracy, tj. postęp technologiczny, informatyzacja.

Europejski Fundusz Socjalny, zgodnie z zarządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady UE, będzie głównym elementem finansowania europejskiej polityki socjalnej w latach 2000-2006.

Państwa członkowskie Unii Europejskiej dysponują programem MISEP (*Mutual information system on employment policies*) – System wzajemnego informowania się o polityce zatrudnienia oraz programem SYSDM (*European system of documentation on employment*) – Europejski system dokumentacji zatrudnienia.

W styczniu 2000 roku został powołany Komitet ds. Zatrudnienia, w skład którego wchodzi po dwóch przedstawicieli z każdego państwa członkowskiego UE. Głównym zadaniem tej instytucji jest działalność doradcza i koordynująca w obszarze polityki zatrudnienia.

★ ★ Statystyka bezrobocia w krajach członkowskich

Według Biura Statystycznego UE (EUROSTAT), w sierpniu 2002 roku zarejestrowano 11,5 milionów bezrobotnych w strefie EURO (Euro-zone)* oraz 13,5 milionów bezrobotnych w całej Unii Europejskiej (EU15). Bezrobocie w Unii Europejskiej jest poważnym problemem społeczno-ekonomicznym. Jednak w żadnym z krajów członkowskich UE jego poziom nie jest tak wysoki jak w Polsce. W sierpniu 2002 roku w naszym kraju zarejestrowanych było 3105,6 tys. bezrobotnych, a stopa bezrobocia wynosiła 17,4 proc.

Przeciwdziałanie bezrobociu w Unii Europejskiej

**Poziom bezrobocia (w %) w sierpniu 2002 roku w rosnącej kolejności
(Grecja nie przedstawiła danych)**

	sierpień 2002		sierpień 2002
EU15	7,7	Portugalia	4,6
Euro-zone	8,3	Szwecja	4,8
Luksemburg	2,5	Belgia	6,9
Holandia	2,8	Niemcy	8,3
Austria	4,2	Francja	8,9
Dania	4,3	Finlandia	9,4
Irlandia	4,5	Hiszpania	11,3

Poziom bezrobocia jest zróżnicowany nie tylko w poszczególnych krajach członkowskich Unii Europejskiej. Jeszcze większe różnice występują na poziomie regionów w poszczególnych państwach. Na przykład we francuskim regionie Réunion bez pracy pozostawał w 2000 roku co trzeci mieszkaniec, podczas gdy w Alzacji poziom bezrobocia wynosił zaledwie 6 proc. Jeśli chodzi o naszych zachodnich sąsiadów, to w regionie Halle bezrobocie wynosiło dwa lata temu 19 proc., natomiast w Górnej Bawarii tylko 3 proc. Z dużym zróżnicowaniem regionalnym bezrobocia mamy również do czynienia w naszym kraju. Według danych GUS, w sierpniu 2002 roku w województwach mazowieckim i małopolskim poziom bezrobocia oscylował wokół 13 proc., podczas gdy w województwie warmińsko-mazurskim zbliżał się do 28 proc., a w lubuskim do 25 proc.

Oprócz zróżnicowania regionalnego, poziom bezrobocia w Unii Europejskiej jest zróżnicowany ze względu na płeć. W całej UE bezrobotnych jest (dane z sierpnia 2002 r.) 6,9 proc. mężczyzn i aż 8,6 proc. kobiet. Tylko w Wielkiej Brytanii, Szwecji, Finlandii i Irlandii więcej jest bezrobotnych mężczyzn niż bezrobotnych kobiet. W pozostałych krajach UE panie częściej zostają bezrobotnymi. Najgorzej pod tym względem mają Hiszpanki, wśród których bezrobocie sięga 17 proc. Również w Polsce bezrobocie wśród kobiet jest wyższe niż wśród mężczyzn.

Kolejną grupą, która w sposób szczególny zagrożona jest bezrobociem, to młodzież. W omawianym okresie poziom bezrobocia wśród młodych ludzi (do 25 roku życia) wynosił w Unii Europejskiej 15,3 proc., przy czym w takich krajach jak Finlandia, Francja, Grecja, Włochy i Hiszpania przekraczał 20 proc. Również i w tym przypadku podobna sytuacja występuje w naszym kraju.

* Tzw. EURO-ZONE tworzą następujące państwa (12): Belgia, Niemcy, Grecja (od stycznia 2001), Hiszpania, Francja, Irlandia, Włochy, Luksemburg, Holandia, Austria, Portugalia i Finlandia.

